

L'Esquella de la Torratxa

Any XLI :: Núm. 2102

15 cèntims=Atrassats 30

Barcelona, 25 d'Abril de 1919

JA PICA!... JA PICA!...

—El Sol, que *no* ha arribat de Madrid!...

NEUTRÁCIDO (ESPAÑOL)

Indispensable para curar inmediata y permanentemente todas las enfermedades del
ESTÓMAGO, HÍGADO E INTESTINOS
de composición originalísima y ÚNICA; sin bismuto, bicarbonatos, magnorias ni calmantes.

FRASCO, 6 Pesetas

Frasco doble (1/2 litro), 10 Pesetas

Concesionario exclusivo: JOSÉ MARÍN GALÁN, Sevilla. — Agente exclusivo para Cataluña: JAIME FIRMAT NOGUERA, Consejo de Ciento, 347

Bloks Notes

a DEU cèntims

BAZAR UNIÓN Unió, n.º 3
BARCELONA

El mejor disolvente de los uratos
Asepsia de las vías urinarias
Óxidos nefríticos
Reuma articular
Nefritis
Rifus
Gota

UROMETINA
LAMBIOTTE HERMANOS
5-cincoms Urotropina - Hexametileno tetramina - Formina

PÍDASE
folleto expli-
cativo. Muestras

a los señores médicos

Agte gen.: S. NAVARRO

Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

Bloks Notes

a DEU cèntims

BAZAR UNIÓN Unió, n.º 3
BARCELONA

EDEN CONCERT

COMTE DEL ASALT, 12

:: TELÉFON NÚM. 3332 A. ::

MUSIC-HALL DE PRIMER ORDRE - Tots els dies grans espectacles a les 3 1/2 tarda i a les 9 1/2 nit

Gran èxit **FAICO Y LA MORITA** Gran èxit

■ MOLT AVIAT SORTIRÀ ■

Número extraordinari

DE

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Dedicat a l'història del "Teatre del Tívoli"

■ Retrats, Documents, Vistes, Al·legories, & & ■

CRONICA

DE LES NOSTRES DONES

LS dies sants i els dies de Pasqua, han estat la revenja de les dones. Portàvem cinc mesos d'homes i de coses d'homes, insistents, turbulentes i tèrboles, i a l'últim, apareixen elles, dominadores. Passaven amb els vestits de seda negra, curts i apretats, cenyida a la carn temptada i temptadora, la sutilitat de la faldilla, i al cap la mantellina.

—A França, existeix aquesta galanteria cristiana, aquesta guàrdia que les dones formen entorn del sant sepulcre?—preguntàrem a l'estimada amiga.

No, no, ni a França, ni a cap altre terra, la fèmina se ornamentava per a plorar la mort de Jesús. Les senyores eren lletges o hermoses com sempre; vestien com sempre; coquetejaven o defugien la persecució, com sempre. Solament les nostres dones feien una afirmació d'erotisme i d'elegància davant de la mort, i eren belles com mai. Ha quedat demostrat, ens deia En Moraguetes, que sota un catalanista hi ha un guàrdia civil. Consolem-nos pensant que l'unitat nacional s'acompleix a Barcelona de més gentil manera, i que sota tota catalanista o catalana, hi ha una manola. Perquè totes aquestes belles dones nostres, amb la mantellina enganxada a l'alta pinta tenien idèntica silueta que les madrilenyes o les sevillanes. An a mi me feia l'efecte que totes les nostres barcelonines podien, en la tarde del dijous sant començar a cantar, la mà a la cintura, el cuplet de totes les goiesques de «varietés»: «Yo soy la maja...».

Com les madrilenyes, com les sevillanes, però més hermoses. La barcelonina ha esdevingut la dona més bonica de les Espanyes. Fa uns dèu anys, quan la transformació del nostre tipu femení s'iniciava, se parlà de crear una galeria de catalanes hermoses. Doncs aquesta galeria, viva i innombrable, passava aquests dies davant nostre, i com que erem en setmana santa, acudien les floretes del Càntic dels càntics. Ja no tenia el pit excessivament frondós, ni massa amplitud en les caderes. Els peus, si, encara conservaven la vella abundància, però tota la figura era esbelta. De Venus de Rubens, la catalana, al menys la del dijous sant, havia passat a Venus hel·lènica. Lentament aconseguim un ideal d'harmonia i de mesu-

ra. Un sonet d'En Carner, una estàtua d'En Casanovas, una glosa de l'Ors, una restauració d'En Puig i Cadafalch, els jardins nous de Montjuich, les edicions de llibres, les torres que segueixen omplint les muntanyes, són coses arrodonides, més en totes persisteix encara quelcom imprecís, o mancat de claretat. La dona nostra és ja, exteriorment, perfecta; i si l'ànima d'un poble pot recloure's en qualsevol de les seves manifestacions, l'ànima de Catalunya està en aquestes femelles que han arribat, per depuració, a la perfecta forma i a la gràcia.

Un dia, en la meua tertúlia, un incrèdul, insinuà que les nostres dones no servien per a embaixadores. Eren aquells els dies imperialistes de la «Lliga». Les nostres dones—afegia—no serveixen, fins ara, més que per a regidores.

Certament no és una cosa fàcil ésser embaixadora, però devegades, amb una cara bonica i un bon cos, n'hi ha prou per a presidir una embaixada o un ministeri. Una reina no té necessitat de res més per a ésser bona reina.

PARADOX

MUNICIPALESCA

Escola d'aviació

Que en el món se donen cassos com a cabassos, és cosa oblidada, de tan sabuda com la tenim. De que hi ha pensades del botavant, que suposen, per si soles, un poema, n'estem tots, qui més, qui menys, plenament convençuts.

Si un dubte pogués quedar-nos, bastaria a esvair-lo la nova de que l'amic i company Diaz-Retg, que junta als seus diversos títols, a les seves aptituds múltiples l'ésser representant d'una Companyia Espanyola de locomoció aèria, ha visitat aquests dies al senyor Morales Pareja al qual ha manifestat el propòsit diabòlic de sol·licitar el concurs de l'Ajuntament per a un «raid» internacional d'aviació.

Ha dit el senyor Diaz-Retg al nostre batlle, que pendran part en el circuit una cinquantena, o més, d'aeroplans. Que en la volada, que ha de comprendre França i les nacions perifèriques, serà la nostra ciutat estació única. Finalment, que el sorprenent espectacle, tindrà lloc allà pel mes de setembre vinent.

No ha sigut la visita dispensada pel senyor Diaz-Retg al senyor Morales Pareja, un simple acte de cortesia. Després de detallar el plànol aerostàtic, organitzat pel diari *L'Echo de Paris*, ha exposat el primer al President

A cau d'orella

Kulturkamf

EL BON SUSCRIPTOR

—Home!.. Gràcies a Déu que puc llegir alguna cosa!...

del Consell Municipal, el desig de que contribueixi la Corporació a l'èxit de la festa mitjantsant la entrega d'una quantitat adequada a la importància del projecte.

No ha tingut en compte el senyor Diaz-Retg que la aviació és al Municipi un «sport» passat de moda, inca- paç de desvetllar el més ínfim interès.

Que els ciutadans que «volen», són en el si del Con- sistori en nombre considerable.

En proporció infinita, els que «se perden i tot de vista».

Que són els passadiços de la Casa Gran, les depen- dències municipals, planter d'intrèpits i temeraris aviadors.

JUST

Dia xop

La pluja pel carrer repica fort
i gairebé ningú passa o traspasa;
un xicot amb paraigües va de tort;
esclata d'un balcó rialla grassa.

Poc després passa un carro apedaçat
amb el goç bo-i fermat sota les bosses;
des dins, el carreter, tot aclofat,
esguarda en un portal a dugues moces.

Més tardet, veig venir un capellà
sens *manteo*, amb casquet i a grans gambades
perdent-se com llampec cases enllà.—
La pluja, ara cau a torrentades.

Del jorn hores avall cessa el bell plor;
e barri es deixondeix de mica en mica;
el sol ans de morir llença un raig d'or;
en un pis del veïnat sento musica.

RAMON PICAS

com els manaments i les virtuts, que no poden sofrir amputacions.

Però allò no era més que una frase. Les monges in- sistiren en la tria d'assignatures i de pràctiques pedagògi- ques. Elles ja en sabien prou i de certes ensenyances ne podien prescindir.

En *Xenius* se ratificà i les monges no tingueren altre remei que acatar l'ordenat. Aleshores En *Xenius*, manà, dictador:

—Demà clase de cultura física.

Volia dir gimnàsia, rítmica i arrítmica, sistema Dela- croze i sistema Llongueras, amb estètica i amb paraleles clàssiques. Volia dir també que les senyoretas havien de vestir els seus trajos que encara que no són de bany ho semblen.

I el que ens conta l'episodi, no sap si les monges se varen veure obligades a posar-se la brusa marinera, els pantalons folgats, i les espartenyas amb cintes garbosa- ment lligades a la pantorrilla.

En *Xenius* repetí la seva frase tot ferm: la lluita per la cultura és una imposició.

Els asenyats

El pobre Montañés ha estat una mena de governador sandwich, un governador entre dugues vagues. Quan començava a tranquilitzar-se se troba amb que li decla- ren el *loc-kout*.

Entorn de la seva dimissió ja existeix una llegenda desmentida i ratificada. Nosaltres, que ho sabem tot, avui no volem saber més que una frase, absolutament his- tòrica.

En Montañés era íntim amic d'En Rodés. Quan va sentir unes veus que a l'inrevés de les de Macbeth, no li deien: «Tu seràs rei» sinó «dimiteix Montañés, dimi- teix per a estalvi d'altres dissorts», se'n va anar a veure a En Rodés.

—Me passa això...

— Què?
 — Sí, sí; això i això i això...
 En Rodés digué un renec. En Montañés preguntà:
 — Tú, què faries?
 En Rodés no medità ni un segon:
 — Jo? Anar-me'n desseguida, encara que tingués de deixar la maleta.

Del Jardí dels humoristes

AVENTATGES DEL MATRIMONI

Un matrimoni ben avingut té, indiscutiblement, grans avantatges, sobre tot en el que's refereix a l'economia domèstica.

Però la veritable avinença en els marits i molles no deu consistir en tenir l'home i la dona els mateixos gustos; al contrari. Precisament el que's necessita és que'ls capricis, les aficions i el paladar siguin del tot diferents. S'han de completar; únicament així és quan resulta la bona harmonia, tractant-se de l'economia en les subsistències.

El matrimoni model en aquest punt el tenim en la senyora Genoveva i el senyor Francisquet.

Ella és *carnívora*.

Ell és vegetarià.

Sembla que aquesta diferència de règim alimentici tingui de portar perturbacions i excessives despeses en el seno del matrimoni, oi?...

Doncs no, senyors. Completament al revés.

L'aventatge de la gran economia en els llurs *menús* està principalment en la diversitat de sistemes.

Ella és *carnívora*.

Ell és vegetarià.

Molt bé.

Les cuineres no han de passar cap mal de cap, perquè tan pel que toca al dinar com al sopar, els plats no deuen ésser mai plats especials, sinó plats corrents.

La senyora Genoveva és *carnívora*.

El senyor Francisquet és vegetarià.

Res de menjars especials per a cada hu; cuina casolana sense miraments.

Que la cuinera fa arròs amb pollastre?... El senyor se menja l'arròs i la senyora el pollastre.

Que després de l'arròs venen perdius amb cols?... La senyora s'atipa de perdius i el senyor de cols.

Ell se menja els bolets i ella la botifarra.

I així amb tots els requisits.

Veuen,... aquest vespre, per a sopar tenen lllomillo amb mongetes. Per a ell seran les mongetes i per a ella el lllomillo.

L'única que menjarà de tot—o sia el lllomillo i les mongetes barrejat—serà la cuinera que no's deixa entabanar per les prèdiques vegetarianes del senyor que diu que «no hi ha res com la verdura»; ni per la mania car-

NIÑO BIEN, TRASNOCHADOR

— Apreciada mamà, pots despachar la minyona, que jo ja he après d'escombrà.

nívora de la senyora que assegura que'l tall és l'únic que val la pena de menjar-se.

La cuinera es riu de tots dos i, per a demostrar-los el seu eclecticisme en matèria alimentícia, quan menja cacauets, es menja la *carn* i l'esclofolla.

E. A.

CARRETONS

No és que faci calor encara, però la por al fret no impideix ja, que les dents infantils mosseguin amb daltit les galetes part integral d'un sandwich de maduixa, que les llengües llamineres llepin els deü de mantecado i que les boques xuclin amb fretura el graniçat de llimó.

Això vol dir que els carretons de mantecado ja tornen a ésser al carrer. Com els estimo an aquests carretons! Unit an ells hi van els records més purs entre els grats de la vida. Qui no recorda an aquell de la porta de l'Institut? Primer sense carretó, després amb ell. Sempre n'erem parroquians des de que compareixia, però especialment en els dies d'exàmens. Abans de presentar-te, per pendre ànimo; si t'aprobaven, per celebrar-ho; si carbassejat, per oblidar.

Quan ens ferem més granats, abandonàrem els gelats i un dia infaust entràrem en «La Palma del Universo».

De primer menta o rosa, tot lo més moscatell. Després l'anís: després ja no erem estudiants de l'Institut.

Els que s'estan acabant de perdre, ja que de carretons parlem, són els pobres carretons de cafè amb llet. Què es deu haver fet aquell bon Cunillera, que comprava els sacs de sucre de vint en vint i tenia el monopoli del marro de cafè en quasi tots els cafès importants de Barcelona?

Me sembla que l'estic veient. Més que de vendre cafè amb llet en un carretó instal·lat al pla de la Boqueria des de les dos de matinada tenia una retirança a cosa així com vaquer. Pagava sempre a la bestreta i pilotava en llurs compres a dos o tres carrretonaires de segona o tercera categoria. Renegava més que una rata pinyada amb el morro socarrat, i com més alta, en son concepte, era la persona amb qui tractava més renecs. Així a la

baixa dependència que el rebia de primer antuvi i amb qui feia habitualment tractes, se contentava amb uns quants mots expressius i àdhuc convidava a fumar.

A l'entrar a l'escriptori per a fer el pagament de lo que havia comprat, ja en deixava anar un dels grossos i burxava en la melsa a l'encarregat principal de la correspondència i després dirigint se als qui li extenien la factura els preguntava si cobraven gaire per posar diners de més al compte i renegava una mica. Després se asseia a la taula del caixer i mentre contava la plata i se buidava les butxaques de duros en calderilla, mare de Déu! Allò era una comèdia:

- Apa! afarteuvos. Maliatsiga!...
- Que en treieu de robar per altri?
- Ja ho sé que doneu moneda falsa, ja...
- No rigueu que he dic de veres, podrit.

ESPLAIS ÍNTIMS

—Tu ets el meu pare!
—Gràcies, fill meu!

—Que aquesta moneda és falsa? Vos sou més fals que Judes. Si no ho fossiu ja no vos tindria a la quadrilla el capità.

Habitualment quan el xibarrí arribava al punt de dalt entrava l'amo.

—Ola, Cunillera!

—L'Hostia! ja el tenim aquí. No s'acosti, home no s'acosti. Ja els he deixat anar els quartos, ja els té el seu segon.

L'altre li picava l'esquena.

—Me c... en la! No'm toqui, bony! No duc més que un rellotge que és una patata. Que bony vol?

—Tinc un sucre que fa per vos.

—Deu ésser molt bó...

—Al contrari. Es molt dolent. Per això fa per vos.

—Que penseu que metzino la gent?

—Tot podria ésser.

—Me c...!

—Mireu si n'és de negre, fixeuvos com raja mel.

—Si, si..

—Camps! Apunti vinticinco sacs de mel BC per a el senyor Cunillera.

—Per a el senyor c...! No'ls vui.

—Apunti, Camps, apunti.

—No'ls vui! Carai!

—Apunti. Adéu Cunillera i purgueu vos que teniu la llengua bruta.

—Ets un lladre!... ah, escolta! No'ls pendré tots d'un plegat.

—Com més vos plagui.

—Me'n vaig! Això és una cova de lladres. Així reven-tessiu tots.

I marxava.

També hi han els encantadors carretons de plàtans, de taronges, de tomàtecs, escarxofes i esbargínies. Els de verdura, els de cacahuets, avellanes i nous.

També posseïm els dels goços, niu de raons ciutadanes. D'altres n'hi han com els dels ous i els de les capces de cartró, i el cèlebre de casa nostra, però és tard i vol ploure i prou.

Burlant-se del públic

PERÒ, cavallers ¿podria saber-se qui són els bromistes que, a cà la Ciutat, escriuen els avisos que diàriament s'entreguen a la premsa per a la seva publicació en la secció municipal?

No fa gaire va sortir-ne una, d'aquestes notes, que n'hi ha per a llogar-hi cadires.

Se refereix a les cèdules i, després d'avisar al públic que l'expedició d'aquests documents començarà en tal dia i acabarà en tal altre, afegeix:

«Las dependencias para su despacho seran, como en años anteriores, las siguientes:

»Sans y las Corts de Sarrià, ex Casas Consistoriales de Sans.»

Doncs bé; en aquestes poques línies hi ha tres falsejats.

1.ª. No és cert que en el referit districte és despatxin les cèdules en les ex Cases Consistorials de Sans, sinó en un altre edifici que mai ha sigut Cases Consistorials d'enlloc.

2.ª. Tampoc és veritat que l'any anterior se despatxessin les cèdules en les citades ex Cases Consistorials.

3.ª. Que encara que realment es volgués despatxar-les en les repetides ex Cases Consistorials, seria impossible fer-ho, per la poderosíssima raó de que les ex Cases Consistorials de Sans *no existeixen* temps hà, doncs ja fa molts mesos que varen ésser derruides i arrasades i el solar que havien ocupat està avui convertit en una ample plaça, en la qual hi juga la quitxalla i les velles veïnes hi prenen el sol.

Què tal?... Aixís, amb aquesta negligència encaminen i aconsellen als ciutadans els que, pel càrrec que desempenyen, deurien servir-los de mentors i guies!...

¿I els empleats que amb tanta despreocupació tracten als barcelonins són els que volen que se'ls augmenti el sou i se'ls deixi fer festa a les tardes, i pretenen que el públic aculli amb simpatia i aprovi la seva petició?

Diguem-los allò que don «Alacandro» deia abans als innocents correigionaris que devegades anaven a demanar-li comptes:

—Estais frescos!

El gat mort i la conilla rabiosa

LA Roser és la dona més neta, més honorada, menys xafardera, menys borratxa; la única prudentment missaire i la més antipàtica del

poble. Per què? Hom no ho sap. Dintre ses pobreses, sa casa fa goig com cap ne fa; ella te rep, no amb grans extrems, però amable sí; si li demanes que t'arregli esmorzar, esmorzar tens i engiponat com ningú més el faci. Estic segur de que si s'obris un concurs per a coure mongetes o rostir costelles, ella ne seria la vencedora.

Aquesta dona te un marit i un gat. També te gallines, ocells i conills. Al marit, que treballa, el peixa bé, és amable amb ell (com ell amb ella) i li dona bona taula i llit plaent. A les gallines no els falta moresc i deixes de taula. Referent als conills no els falten llurs llacçons i ses raccions de sagonet.

La recompensen: el marit amb la setmanada; les gallines amb llurs ous del dia i els conills amb les llorigades, víctimes, festa sí i l'altre també, de la golafreria con-jugal.

I lo que són les coses, l'únic que no porta res a casa, el Minus, negre com la peste, és l'objecte dels amors de la Roser. Hom diria que és bruixa. No sé pas què hi veu en aquell gat, més silvestre que si fos mesquer i visqués sobre bardices. Però, les dones són així.

Fou el fet que uns veïns que s'adonaren de que'l Minus rodava un niu de rossinyols que s'havien instal·lat en uns grans rosers d'aquests que s'enfilen com l'eura o

la glicina. I com que s'estimaven més als rossinyols que al gat donaren an aquest pa amb mistos i el Minus, tot i les seves set vides, morí.

La vella conilla, propietat de la Roser, llençà al mon set conillets. Sa mestressa anà a portar-li segó, però la vella que sentí abans les malediccions que sobre el cadàver del gat mort gità la dona sobre totes les bèsties de Déu, ficà als petits en lo més pregon de la gàbia i al ficar ella la mà dintre, portant la pintanca, l'esgarrapà com si fos una pantera.

Restà la Roser sense gat i esgarrapada.

Just càstic als que no estimen més que a un dels animals de Déu quan cal aïmar-los a tots.

GLOSARI

LA MENTIDA DELS LLETRERETS

Ens trobem, el Divendres Sant, al matí, al carrer d'En Salmeron, que abans ne deien carrer Gran o carrer Major.

Tenim pressa per arribar a Barcelona, i ens enfilem a un tranvia que porta un lletreret que diu «Gracia-Ramblas».

Mai més creurem en lletrerets.

El tranvia ens deixa a la Plaça de Catalunya... per raó de que Nostre Senyor és mort.

Aquell «Gracia-Rambles» resultà, doncs, una falsetat com una casa.

Durant el trajecte, i només que per a entretenir-nos, comencem a llegir la sèrie de lletrerets que's mostren en les plataformes i en l'interior del cotxe.

«Se prohibe el fumar»...

I un senyoret «bien» encenia en aquell instant el seu Muratti after lunch.

«Se prohibe el escupir»...

I un capellà dengós no feia sinó convertir el passillo en receptacle sanitari.

«Consérvense los billetes»...

I al passar el revisor va poder-se comprovar que un passatger l'havia perdut, a l'altre no li havien donat, el de més ençà l'havia enganxat al vidre amb saliva dejuna i el de més enllà, tot guardant-lo entre les dents... havia acabat per menjar-se'l.

«28 asientos»...

I una senyora grassa, grassa, ocupa dos seients i només en paga un; i una pagesa té dos bordegaços a la falda.

«No subir ni bajar del coche sin que esté completamente parado»...

I a un coix que volia pujar no li han volgut parar a la parada; i a un vell que anava per baixar, no li han locat la campana.

«Cuidado con los rateros»...

I al costat nostre, en el trajecte de dues parades, un carterisia ha afanat un rellotge, i un rellotger una cartera.

«No distraer al conductor»...

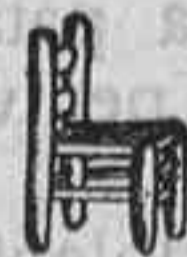
I tres raspes no paren de fer brometes grasses amb l'interfecte.

*«Plataforma anterior: 10 viajeros y una autoridad»...
I n'hi hem comptat vintitrés i dos municipals.
«Plataforma posterior: 12 viajeros y un empleado»...
I, com si fossin arengades al barril, n'hi van trentaun i tres «de la casa»...*

Finalment:

*«Llegiu i propagueu el Diari de Catalunya»...
I aquest diari encara no ha sortit; i el que trigarà!...
Aneu-vos fiant de l'eficàcia i la veritat dels lletrerets.*

XARAU

Xerinola

A una nena entremaliada

*Amb una colla d'amigues,
amb una colla d'amics,
has pujat a la muntanya
quan pujava'l dematí.*

*Breu respirar, galtes roges,
un xiquet de cansament,
una il·lusió roja i blanca
entre els dobles del cervell.*

*Un neguit per beure uns tragos
de cristall d'aquella font,
musa de versos que corren
per certa cançó a peu coix.*

*Duies una corda llarga
per saltar-la demanant
«juli» i provar la destresa
d'unes cames que ja, ja.*

*Has sigut com una anella
de la sardana excel·lent;
has jogat a «la gallina»;
has pujat a coll-i-bè.*

*Has menjat més que cap dia,
has premsat el ventre al bot
testimoni de cent bromes,
inconscient, dropo, alegroi.*

*Has après xistos verdosos...
i has après un argument
pel somni dolç que demanen
les gracies del teu cosset.*

J. COSTA I POMÉS

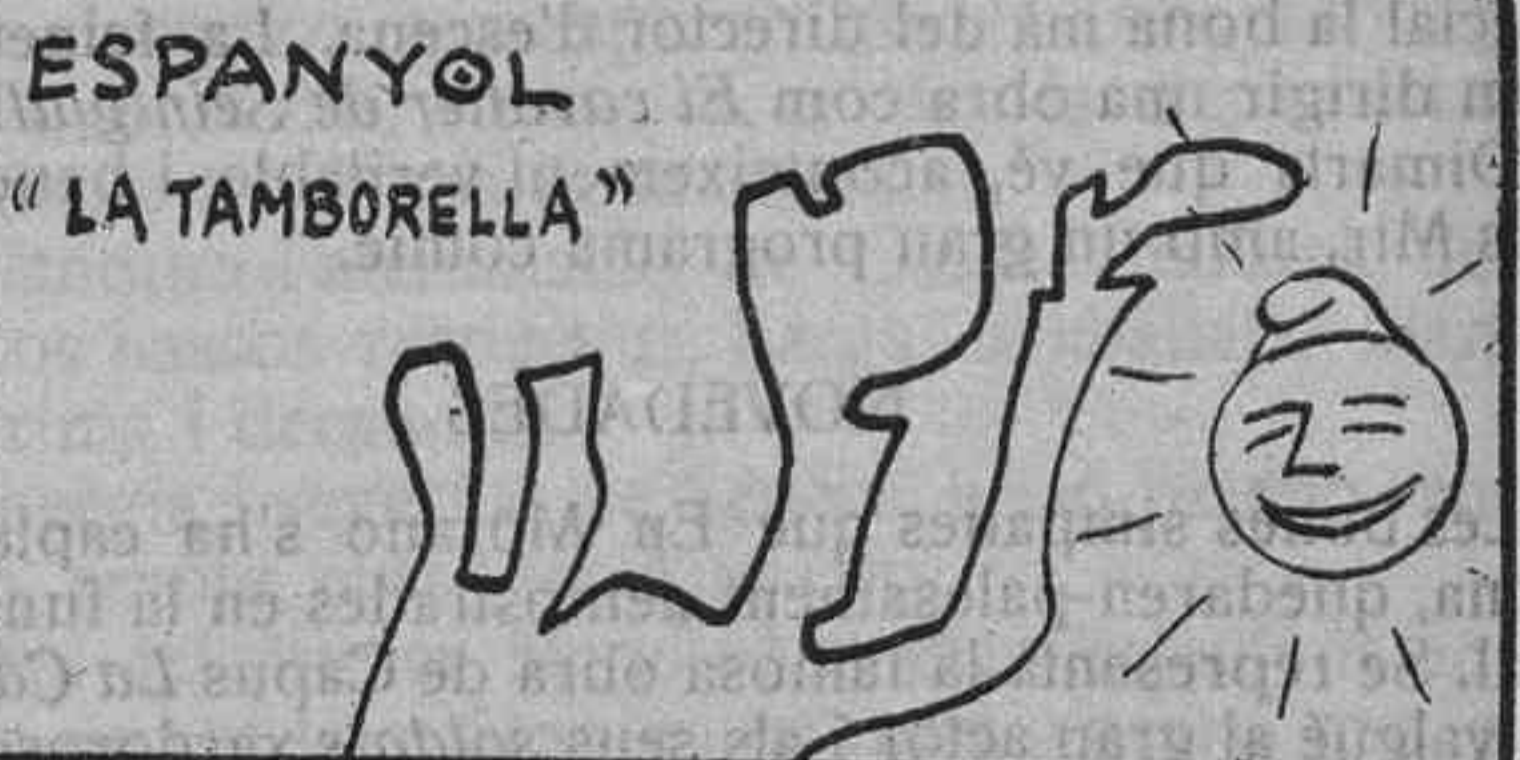
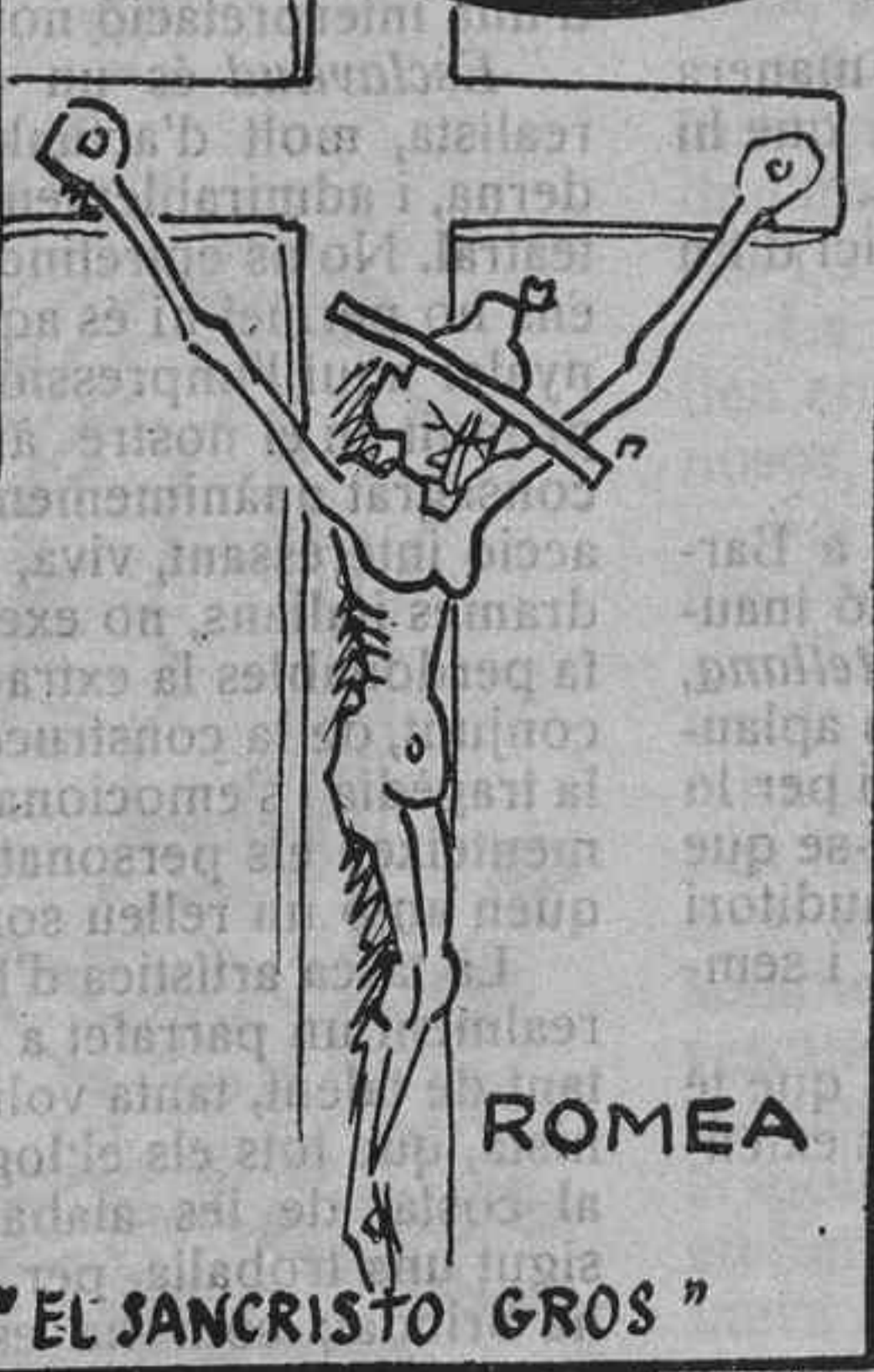

ROMEA

Una gran obra seria aqueixa fina i delicada comèdia *El cavaller de Seintgalt*, si resultés quelcom més emocionant o més divertida. Una mica de cada cosa hi ha volgut posar l'autor, l'hongarès d'Orbock, a qui tenim ja per un comediógraf destre i experimentat, però, a la nostra manera de veure, aquest cop s'ha quedat a mig camí. Tal com està portada l'acció i amb els elements que hi juguen, no arriba a interessar lo que deuria. I això és degut sens dubte a lo borrosa i apagada que resulta a estones la figura protagonista.

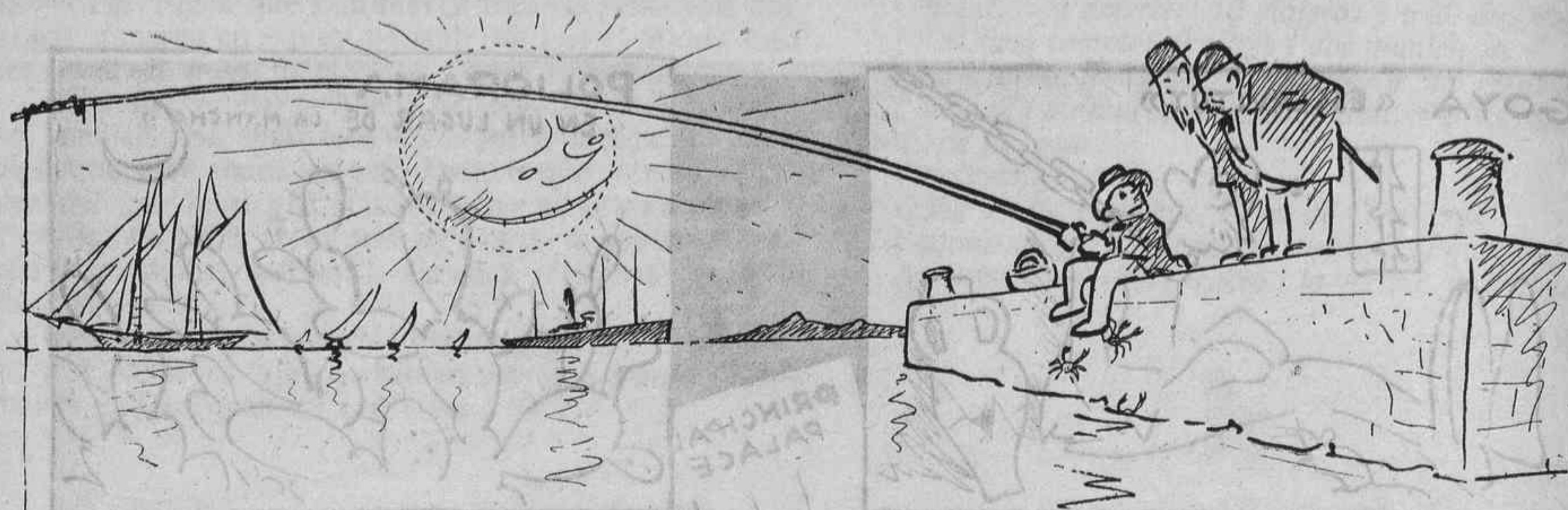

PRINCIPAL PALACE

INAUGURACIONES TEATRALES

Les obres del dia

—Què? . . pica?...

—Sí; el Sol oomença a plear.

Tots els coneixedors dels fets heròics o sicalíptics de aquell gran home de escàndol que's digué Cosanova, hauriem preferit que amb una veritat més ferma, més viva i descarnada, la figura de aqueix foll cavaller hagués tingut un relleu escènic com el tenen un *Cyrano* o un *Tenorio*, posem per cas. No és aixís, per desgràcia, i ens en sentim llastimosament, defraudats. Això no vol dir que en el transcurs de la comèdia, que ja havem donat a entendre s'ha escrit per a certs paladars delicats, deixi de haver-hi situacions magnífiques, tocs

sentimentals d'exquisit bon gust, ni excel·lents escenes que afermen en nosaltres la idea que ja teniem de que el senyor d'Orbock és un primer espasa en l'art difícilíssim de escriure comèdies. Ben recomanable resulta així mateix la traducció pulcrament feta per En Carles Capdevila.

Els artistes, en general, bé; coneixent-s'hi d'una manera especial la bona mà del director d'escena. La feineta que hi ha en dirigir una obra com *El cavaller de Seintgatt!*...

Dimarts que vé, aconteixement veritable: i benefici d'En Lluís Mir, amb un gran programa còmic.

NOVEDADES

Les bones simpaties que En Morano s'ha captat a Barcelona, quedaren palesament demostrades en la funció inaugural. Se representà la famosa obra de Capus *La Castellana*, que valgué al gran actor i als seus *soldats* xardorosos aplaudiments. L'execució fou, en general, acuradíssima, i per lo que's refereix a la tasca del eminent director pot dir-se que aquest aconseguí en tots els moments interessar al auditori amb la ductilitat del seu art exquisid, honrat sempre, i sempre sincer.

Esperem una estrena, la primera, de les varies que té anunciades aqueixa companyia, per a poder parlar més extensament de tot i de tothom.

ESPAÑOL

Una gran gentada omplí aquest popular teatre, dissabte a la nit, amb motiu de l'inauguració de la tanda vodevil·lesca. Foren aplaudits tots els artistes en l'interpretació de aqueixa divertida obra, *La Tamborella*, que ja coneixiem.

Mes tard s'ha donat la primera de *Les dones que fumen*, verdeta concepció teatral que ha constituït un èxit de rialles.

En una i altra obra s'hi llueixen de bona manera les senyores Baró, Ferràndiz i Lliteras; i els senyors Tormo, Pedrola, Galcerán i Daroqui.

POLIORAMA

Ja tornem a tenir l'Ernest Vilches al «Poliorama». I això és tant com dir que tots els seus devots admiradors, que són molts a Barcelona, omplenen cada nit l'elegant sala de la Rambla dels Estudis.

La companyia del estudiós actor debutà amb una obra ja coneguda de tots i per això creiem endebades entrar en més detalls. Obra estimada, artistes benivolguts no té res d'estrany que'ls aplaudiments anessin a dojo.

GOYA

L'ansietat amb que per part del públic era esperada la nova obra d'En Pinillos, *Esclavitud*, va demostrar-se palpablement la nit de l'estrena, omplint-se l'elegant teatre de gom a gom. I val a dir que no restaren defraudades les esperances dels *morenos*. Se tracta senzillament d'una obra grossa i d'una interpretació notable.

Esclavitud és un drama punyent, molt espanyol, molt realista, molt d'actualitat, hàbilment desenrotllat a la moderna, i admirablement escrit en un llenguatge perfectament teatral. No'ns entretindrem en detallar l'argument; ni l'espai ens ho permet ni és aquesta la nostra missió. Cal només senyalar aquí l'impressió que tant l'obra com l'execució han produït en el nostre ànim, i constatar l'èxit sorollós que ha consagrat unànimement el públic barceloní. Davant d'una acció interessant, viva, rectilínia, a la manera dels moderns drames italians, no exempta per això de petits defectes que fa perdonables la extraordinària trassa que s'observa en el conjunt, de la construcció, l'espectador entra naturalment en la tragèdia i s'emociona i se sent ferit pel mateix dolor que li menteixen els personatges, la major part dels quals se destaquen amb un relleu sorprenent i una veritat corprenedora.

La tasca artística d'En Borrás en aqueix drama mereix realment un parrafet a part. Ha posat el nostre gran actor tant de talent, tanta voluntat en l'interpretació del protagonista, que tots els el·logis que li podem prodigar palideixen al costat de les alabances que en justícia és mereixeria. Ha sigut una troballa, per a ell, aquest tipus que en *Parmeno* li ha brindat; com ha estat també una «ganga», per a l'autor, el que un tràgic de la talla d'En Borrás se'n encarregués. Don Enric detalla aqueix paper com en cap obra pugui haver arribat a una més alta filigrana. Perfectament caracteritzat, dona al gest i a la veu unes amplituds tant d'acord amb els sentiments que exterioritza el personatge escrit, que no's pot demanar més. En Tatay, en el paper de cacic, molt just i molt natural, té moments de actor eminent i se l'aplaudí també

amb entusiasme. La excel·lent actriu Maria Vila, que, tant jove, ja és mestra en l'art d'emocionar, sapigué plorar i dir i moure's amb un dolor concentrat tant especial, tant seu, tant encomanadiç que resultà—i aqueix constitueix el millor el·logi a favor d'ella—una digna companya dels esmentats artistes. Els demés, ajudant al bon conjunt en la mida de llurs facultats i... segons la bona voluntat de cadascú.

EL NAS

AN vist mai dos nassos iguals? Oh, ca! Ben mirat, l'aspecte general dels homes és monòtom, comparat amb el miserable insecte, que és riquíssim en punt a varietat de forma; però també, ben mirat totes les espècies anomenades irracionals són pobríssimes en matèria de nas, comparades amb l'home.

Sabeu dibuixar un nas de lleó? Doncs probeu-lo a tots els lleons i veureu que els escau bé i en tots semblarà que sigui lo que per força havien de tenir.

Haveu vist un nas de mico o de llebre? Doncs com si ja els haguéssiu vist tots.

DIÀLEGS RURALS

—Digame ostè... ¿Todos los catalanes ser payeses?..
—El fem!...

Quina diferència entre això i lo que succeeix amb el nas de l'home!

Contempleu el Dante, imagineu-li un nas diferent, i ja podeu triar; no serà possible trobar-n'hi un altre que li estigui bé. Us resultarà una fisonomia incompleta, contradictòria, inconvenient, falça. Ja li podeu suposar lo que més se sembli al seu: mai en trobareu un que tingui les condicions de identitat que podrien controvertir el meu principi.

Dat l'home és conegut son nas.

El nas és fatal: és el signe característic de l'individu, és la rúbrica de son geni, temperament, intel·ligència i aptituds especials.

Admeteu com verossímil un poeta melancòlic amb el nas arremengat? De cap manera.

Creureu mai en el misticisme d'una dona des del moment en que li haureu vist un nas recte, de llom arrodonit, forats llargueruts, bellugadiç i que no es fa enfonçat per la part de l'arrel? Tampoc.

Serà possible que menji poc la persona que tingui un nas prim, una mica corbat, de punta rodona, que s'enfila per munt al tocar el llavi i mou els tendrums com si fossin ales, olorant per tot sense adonar-se'n el mateix que el porta? Es clar que no, i no serà naturalment burleta el que neix amb un nas que a l'arribar a la meitat treu la punta cap a fora, forma una espècie de porra, i és tot esqueix per sota?

Ja veieu que el nas ningú se'l porta al seu gust; que la major part dels homes el portem tota la vida amb la forma que tenia quan vàrem nèixer, i per això dic que el nas és la fatalitat, perquè si revel·la les qualitats que han de caracteritzar a la criatura, senyal és que aquestes qualitats les portava ja en llevar des del ventre de sa mare. No per això, aimats oients, nego la doctrina de la gràcia, ans bé, la reconec, sobre tot quan veig persones de forma desagradable en conjunt i plenes de gràcia en el nas.

Pinteu una cara, esborreu-li els ulls i després poseu-hi uns altres, diferents, i aquella cara podrà existir realment en la naturalesa. El mateix se pot fer respecte a la boca, el front, les orelles... més amb el nas no pot ésser!

Cada hu té el nas que irremisiblement ha de tenir, i quasi me atreveixo a assegurar que la base i fonament de l'home és el nas, i que tot el demés dependeix del nas i s'adapta a la força de la seva llei.

La blandura i afeminació de Ovidi i Petrarca, descol·len en sos nassos respectius, llargs, acaballats, blanquinosos, prims i decaiguts.

La energia i severitat de Séneca estan patents en son nas rodó, ample, curt i fet d'un cop.

El geni del primer Napoleó té manifestacions en tots i cada un de ses tres fisonòmics; mes encara que en la mirada i en la forma i disposició dels ulls trobeu molt ben indicada sa intel·ligència, vos semblaran poca cosa si us entreteniu una estoneta a estudiar-li el nas, on no solament s'hi coneix percepció delicada i prompte, sinó resolució, embit, confiança en sí i desconfiança dels altres, sobrietat, activitat, i per més prova comparareu el nas de Napoleó en la glòria de l'imperi, amb el nas de Napoleó en Santa Helena, i de segur vos semblarà comprovada la meua teoria. El nas d'Austerlitz ha acompanyat sempre a un home que anava pel món batallant, vencent i ensu-mant per tot glòries segures; el nas de Santa Helena és nas de vençut, és nas on se hi veuen llargandeixades de llàgrimes; aquell nas, a pesar seu i de la distància, flaira la restauració. Talleu-lo, poseu-lo sol en un camí i el primer francès que hi passi se treurà el berret i cantarà

alguna cosa de Beranger, que li sembli trista. Mireu-se bé el nas de Carles V d'Alemanya, I d'Espanya, i si sou entesos, hi podeu llegir tota sa història; aquell nas comença enèrgic i amic de bronquina, és desvergonyat e intolerant al mig i acaba amb la malignitat del frare i la solemnitat del claustre.

La casa d'Austria té una sola forma general de nas; tots sos individus se serveixen del mateix patró; però estudieu la nasologia i veureu en les modificacions nassals dels d'aquella família, perfectament explicat com i de quina manera va anar i va fer anar a menos.

Es dir que si no fos el nas, foren molt fàcils els enganys entre els homes, i costaria molt formar judici del present i l'esdevenir d'una persona.

Ara, no.

Tot home estafat, dóna a comprendre que no va mirar bé el nas del burlador

Tot marit enganyat, prova que es va casar sens fixar-se detingudament en el nas de la cònjuga.

ROBERT ROBERT

La donzella qui vol semblar romàntica

La donzella qui vol semblar romàntica
riu poc a poc, sense ensenyar les dents,
camina a passos curts, mostrant-s'hi fèrvida
i festeja amb tinents.

Es pinta els llavis d'una rojor fúlvida,
s'encercla els ulls d'un coloratge gris
i acota el cap amb acció tota rígida
que li deixa el pit llis.

Aixeca el braç en actitud litúrgica
i gusta d'habillar-se sempre blanc,
es declara amb bitllets que es sap de fórmula
que escriu amb seva sang.

Com que cerca totjorn besades càlides,
vol que l'escot li amanyagui el vent;
quan encaixa estreny poc, amb la mà llanguida,
fingint defalliment.

Per carrers incolor s'escorre ràpida
quan es fa fosc als vespres autuminals:
carrers aire-ferits per llum elèctrica
d'empolsinats fanals.

De rellegí'ls sap versos de memòria
que descapdella amb tremolors de veu.
Fins quan sap que ningú, ningú ha d'esciure-li
se'n va a esperà el correu.

Política, és una mica anàrquica:
ha llegit a Proudhon, Rousseau, Tolstoi...
Com amanyaga una actuació pràctica
es plany de no ésser noi.

Apar com una viva cariàtide
qui gosa en soportar-se un pes intern;
el suïcidi li és una glòria estètica...
prò dubta de l'infern.

De prínceps ideals la ment pletòrica
la noia duu, de prínceps cavalcant...
prò la visió de prínceps devé pàl·lida
i es casa amb un marxant.

La donzella qui vol semblar romàntica
ama les flors, les flors artificials
i, muda i persistent, roman estàtica
i de genolls als més llargs funerals.

JOAN DE VALLAURAD

ESQUELLOTS

Com ha anat la «mona»?

Bé, oi?

A la nostra només li havem trobat un defecte: que tenia massa *croçan* i pocs ous.

I a darrera hora havem sapigut que aquest ha estat el defecte de totes les mones d'aquesta Pasqua.

Un altre any direm al padrí que'ns regali un mico.

Pobre Vedrines!

Al emprendre el vol en direcció a Roma, ha caigut dels núvols i ha quedat fet una coca.

Si això li hagués succeït de tornada, després d'haver vist el Papa, els anticlericals dirien que és la malastrugança.

Ara al revés. Ara els de la crosta diran que no s'havia senyat, o que tenia falta de creències.

Vès... falta de creències un home que no més pensava en la conquesta del cell!...

Divendres de l'altra setmana vàrem seguir una pila de monuments... i cada any quedem més convençuts de lo mateix: els que fan més fàstic són:

El d'En Clavé.

El d'En Pitarra.

I sobre tot el del Marquès de les Cinquilles.

No han llegit la nota comminatòria dels joves mauristes an En Martí Ventosa?

Més que comprometre'l, allò va ésser posar-lo a parir.
I lo pitjor és que va resultar moça.

S'ha publicat una estadística oficial dels vaixells mercants construïts a tot el món durant la guerra.

Les nacions beligerants, amb tot i el desori que tenien, produïren mil·lions de tonelades.

En canvi, Espanya, país neutral per excel·lència, que rebé les conseqüències de la guerra submarina sense treure'n cap avantatge ara es troba sense embarcacions per a la seva regular exportació.

Oh, previsió dels nostres governants!...

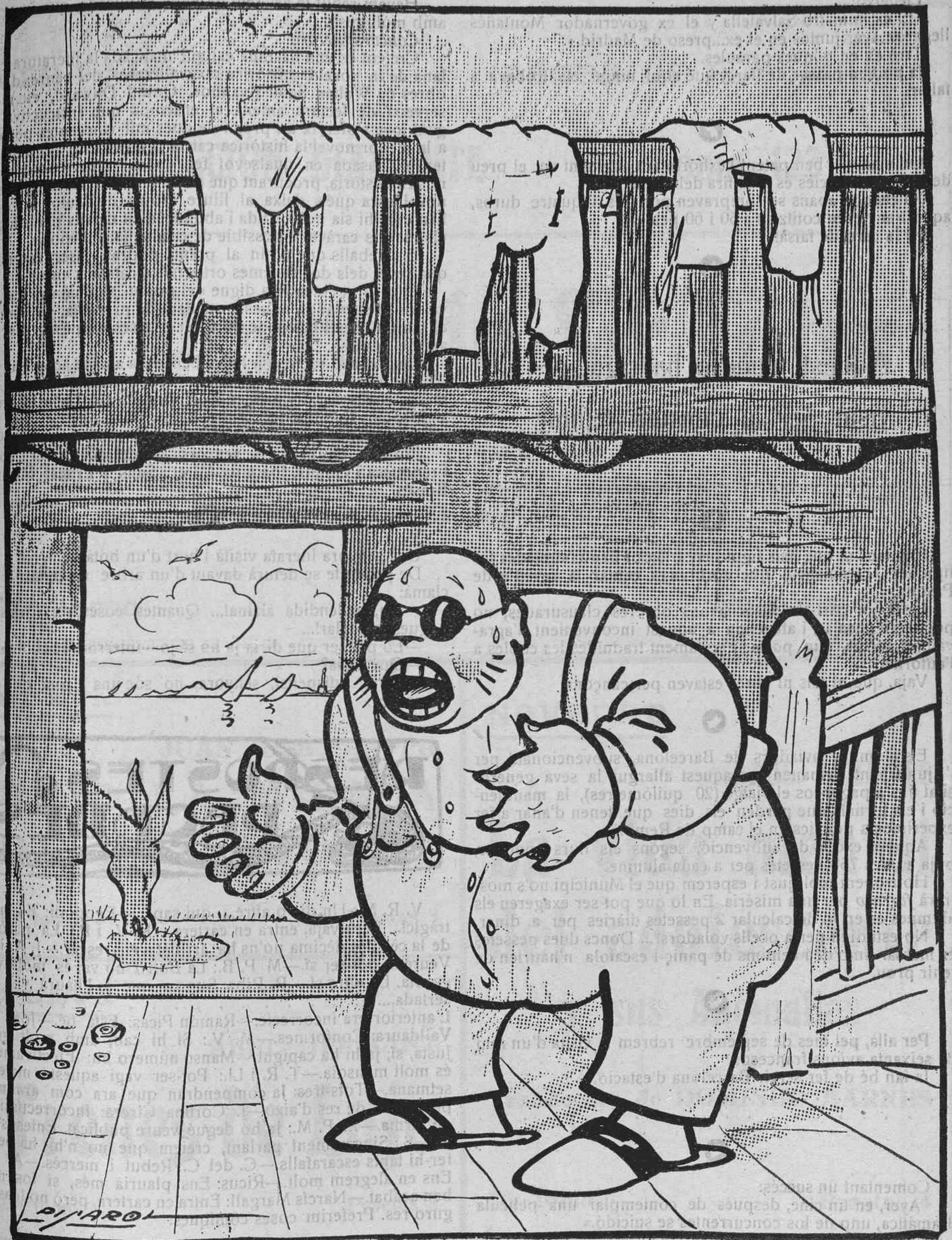
S'ha tornat a presentar amb gran èxit la famosa dançarina *Tòrtola València*, la reina dels balls exòtics.

Ja és molt.

En una terra on tanta gent treballa amb els peus, ja és molt que no hi hagi algú que li faci la competència.

El criminal que va matar an En Jaurés ha sigut absolt.
El criminal que *volia* matar an En Clemenceau ha sigut condemnat a mort.

I váyase lo uno por lo otro, i qui no li agradi que ho deixi... i aixis ho hem trobat, aixis ho deixarem.

UNA ESCENA DE «LA TEMPESTAD»

—¿Por qué... por qué temblar?
¡Serena está la mar!...

Llegeixo:

«El ex ministro Salvatella y el ex governador Montañés
llegaron ayer juntos en el ex...preso de Madrid.»

Tres ex en poques paraules.

Ja podien passar de llarg, que aquí ningú els trobava a
faltar.

On s'ha vist ben patent l'exhorbitant augment en el preu
de les subsistències és a la fira dels béns.

Xaiets que abans se compraven per tres i quatre duros,
aquest any eren cotitzats a 50 i 60 pessetes.

Ni la carn de faisà!

Aquest número ha sigut re-
visat per la censura militar

Enguany sí que han sigut ben tristes i ben comptades les
típiques «caramelles» que sortiren a cantar la revetlla de
Pasqua.

La major part de associacions obreres clausurades, no
pogueren ensajar; i afegeixin a aquest inconvenient l'agra-
vant de tenir que portar previament traduïdes les cobles a
l'autoritat.

Vaja, que ni uns ni altres estaven per cançons.

Els alumnes aviadors de Barcelona, subvencionats per
l'Ajuntament, demanen que aquest allargui la seva genero-
sitat fins a pagar-los el viatge (20 quilòmetres), la manuten-
ció i els jornals que perden els dies que tenen d'anar a fer
experiments pràctics en el camp de Remolà.

Aqueix excés de subvenció, segons els llurs comptes,
puja a unes 750 pessetes per a cada alumne.

Ho trobem molt just i esperem que el Municipi no's mos-
trará *farruco* per una misèria. En lo que pot-ser exageren els
alumnes és en lo de calcular 2 pessetes diàries per a dinar.

No estudien per a ocells voladors?... Doncs dues pessetes
és massa. Amb deu cèntims de paniç i escaiola n'haurien de
tenir prou.

Per allà, pel mes de setembre rebrem la visita d'un raid
de seixanta avions francesos.

Ja fan bé de fer servir Barcelona d'estació.

Comentant un succés:

«Ayer, en un cine, después de contemplar una película
dramática, uno de los concurrentes se suicidó.»

Naturalment!...

No n'hi havia per a menos.

Havem rebut la següent gazetilla suplicada, que insertem
amb molt gust:

Concurs literari:

Creient és una llàstima estigui mancada la literatura cata-
lana de la novel·la històrica o cavalleresca del genre de les
obres de Walter Scott (Ivanhoe, Quinti Duward, etc.) que
serveixi de lectura amena al ensemps que instructiva a la
gent jove s'ofereix un premi de dues mil cincantes pessetes
a la millor novel·la històrica catalana inèdita de regular ex-
tensió, basada en qualsevol fet, època o personatge de la
nostra Història, procurant que damunt de la interessant trama
novel·lesca que's deixa al lliure arbitri de l'autor la veritat
històrica hi sia ben urdida i abundosa en detalls per a lograr
els majors caràcters possible de catalanitat i d'època.

Els treballs que obtin al premi podran ésser escrits en
qualsevol dels dos sistemes ortogràfics catalans en us.

Si el Jurat considera digne del premi alguna de les no-
vel·les presentades, aquesta quedarà de propietat de l'autor,
el qui tot seguit haurà de publicar-la a ses despeses, d'acord
amb el Jurat.

Els treballs escrits en lletra ben clara aniran acompanyats
d'un sobre clòs amb el nom de l'autor i deuran ésser re-
mesos abans del dia primer d'octubre de 1920 a la Llibreria
Verdaguer, Rambla del Centre 5.

El veredicté serà publicat el dia primer de març de 1921.

Formen el Jurat els senyors Miquel S. Oliver, Josep
Franquesa i Gomis, Joaquim Miret i Sans i Ernest Moliné i
Brasés.

Una senyora literata visità l'hort d'un botànic.

De prompte se deturà davant d'un arbre centenari i ex-
clamà:

—Oh, esplèndida alzina!... Quantes coses no diries, si
poguessis parlar!...

—Lo primer que diria ja ho sé jo—interrompé el botànic.

—Què diria?

—Diria: «dispensi, senyora, no sóc una alzina, que sóc
un roure».

V. R. M.: Un dia o altre,... qui sap!...—Egopodi: Es molt
tràgic!... Però vaja, entra en cartera.—R. V. i P.: La paròdia
de la cèlebre dècima no'ns ha arribat a engrescar.—J. A. i P.:
Veurem; pot-ser sí.—M. P. B.: La *Bolva* no va; és molt vul-
garota. Lo altre sí.—R. Riba: Suposo que ja l'haurà vist in-
sertada,...

L'anterior era incorrecte.—Ramón Picas: Està bé.—Joan de
Valldaura: Conformes.—M. V.: Si hi cab, amb molt gust.
Justa, sí, ja hi ha capigut.—Manso número hu: Efectivament,
és molt mansoia.—T. R. i Ll.: Pot-ser vagi aquesta mateixa
setmana.—Tots-tres: Ja compendran que ara com ara no's
pot parlar de res d'això—J. Cortina Cirera: Incorrectíssima
de forma.—M. P. M.: Ja ho degué veure publicat. Entesos?—
J. P. S.: Sincerament parlant, creiem que no n'hi ha per a
fer-hi tants escarafalls.—C. del C.: Rebut i mercès.—A. C.:
Ens en alegrem molt.—Ricus: Ens plauria més, si fos més
ben acabat.—Narcís Margall: Entra en cartera, però no li asse-
guro res. Preferim coses còmiques.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
BARCELONA

OBRA NUEVA

ACABA DE PUBLICARSE

COLECCIÓN DIAMANTE

Tomo 123

El Perro de Sir John

por ALFONSO KARR

Un tomo

Pesetas 0'60

NUEVA

JUAN JOSE FRAPPA

**BAJO LA MIRADA
DE LOS DIOSES**

Un tomo

Pesetas 3

NUEVA

ABEL HERMANT

Trenes de Lujo

Un tomo

Pesetas 3

NOVEDAD

AUG. LEMAITRE

**La vida mental
del adolescente
y sus Anomalias**

Traducción de DOMINGO BARNES

Un tomo

Pesetas 4

DÉU TÈ UN BASTÓ...

—No res; un home que ha agafat un treball...
 —No devia estar sindicat.